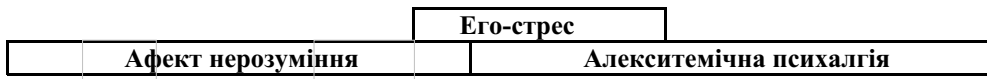

ІНТЕНСИВНІСТЬ ЕМОЦІЙНИХ РЕАКЦІЙ ОСОБИСТОСТІ У СТАНІ АЛЕКСИТИМІЧНОЇ ПСИХАЛГІЇ (У ПРЕДСТАВНИКІВ "ДОПОМІЖНИХ" ПРОФЕСІЙ)

Результати наших попередніх досліджень [2, 3] вказують на необхідність вивчення емоційних особливостей особистості у стані алекситимічної психалгії (душевного болю). Особливо це має сенс стосовно розгляду структури синдрому емоційного вигорання представників "допоміжних" професій (тобто тих, що надають допомогу – лікарів, психологів, педагогів).

За Н.Н. Пуховським [5], стан алекситимічної психалгії може розглядатись як показник течії фрустраційної регресії в структурі синдрому Его-стресу особистості.

Для афекту нерозуміння характерні:

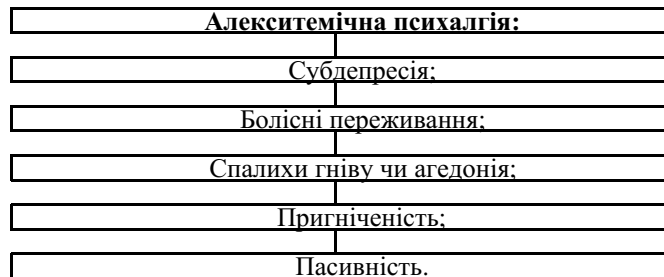
- короткість існування,
- яскравість клінічних проявів,
- переважання відтінку кативності спроб осмислення результатів психоагресії.

Напроти, для психалгії характерні:

- тривалість,
- прихованість,
- відтінок визнання безнадійності,
- відтінок незворотності втрат,
- відтінок перемоги психоагресивного втручання і психотравмуючої реальності над внутрішнім світом людини.

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить що, феномен алекситимічної психалгії описаний Р. фон Краффт-Ебінгом, Х. Франденбергером, Н.Н. Пуховським, Е. Шнейдманом та іншими, трактується як стан болісного пригніченого настрою з характерним відтінком "неможливості перенесення страждання".

Автори які описують феномен тривоги-гніву ("anger") в структурі Его-стресу і його екстерналізацію як кон'юнктивні, а не диз'юнктивні переживання, мають на увазі саме алекситимічну психалгію [4, 3, 12].

В структуру феномену душевного болю також включають явища внутрішньої напруги і гіперстенічні реакції через їх алекситимічну форму. Загалом через алекситимію (і обов'язкову маскованість субдепресивного афекту) вираженість і прогностичне значення феномену душевного болю, як правило, недооцінюються клініцистами. Між тим саме алекситимічна психалгія реалізується у гострих поведінкових, афективних і конституційних реакціях, зокрема раптових спалахах руйнівного хаотичного збудження, алкогольних (та інших токсикоманічних) ексцесів і раптових "безмотивних" суїцидальних спроб.

Оскільки феномен фрустраційної регресії афекту є центральною ланкою синдромодинаміки Его-стресу, актуальною стає задача дослідження інтенсивності емоційних реакцій особистості у стані алекситимічної психалгії (у представників "допоміжних" професій).

Емоційні реакції у представників "допоміжних" професій мають ряд особливостей, наприклад, вони носять амбівалентний характер, що потребує окремого розгляду.

Розглянемо структуру емоційних переживань вказаної категорії досліджуваних у вигляді діаграми.

Як ми вказували раніше [3], можна констатувати факт, що у стані душевного болю представники "допоміжних" професій відчувають афективні переживання, які супроводжують стрес, а саме Его-стрес.

Вочевидь, ці афективні переживання провокуються та посилюються індивідуально-значущими емоційними реакціями особистості.

Провідні дослідники емоційних станів особистості [7, 6, 1] вказують на те, що емоційна сфера особистості детермінує індивідуальну специфіку якісної структури особистості взагалі та соціальної адаптивності зокрема, тобто виступає одним з факторів індивідуально-психологічних особливостей даної властивості особистості.

Враховуючи зазначене, було зроблено припущення, що саме інтенсивність емоційних реакцій особистості спричиняє значний вплив на структуру стану алекситимічної психалгії. І як наслідок визиває різноманітні психогенні реакції особистості.

З ціллю розглянути вказані прояви, на базі лабораторії клінічної, реабілітаційної психології та психологічних експертиз Інституту інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова було проведено дослідження інтенсивності емоційних реакцій особистості у стані алекситимічної психалгії.

У дослідженні взяли участь 196 представників "допоміжних" професій (лікарів, вчителів, психологів) у яких було встановлено стан алекситимічної психалгії, в структурі емоційного вигорання.

Дослідження проводилося за методом клінічного інтерв'ю.

Ціль дослідження: визначення інтенсивності емоційних реакцій особистості.

Отримані в ході клінічного інтерв'ю результати (у вигляді різноманітних експресивних та психосоматичних проявів), дозволили розділити всі можливі реакції на 3 умовних ступеня:

- 1) реакції слабкої інтенсивності;
- 2) реакції значної інтенсивності;
- 3) реакції високої інтенсивності.

При цьому переважали реакції третього та другого ступенів.

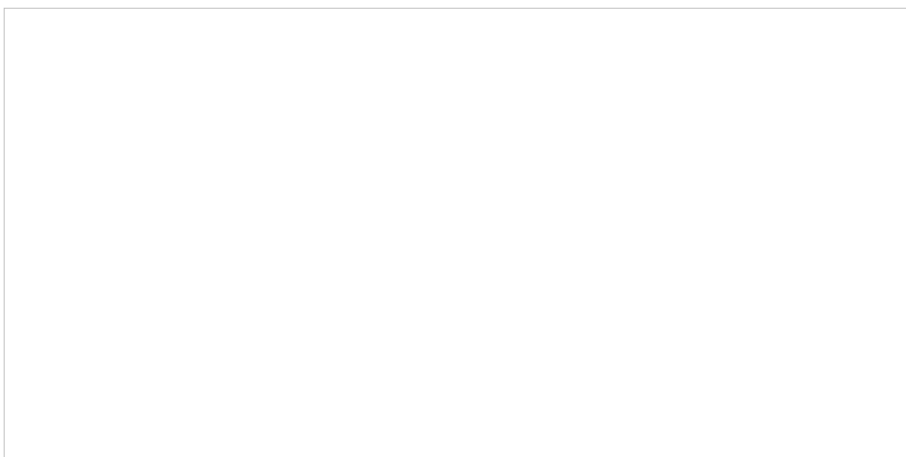
Аналіз інтенсивності переживань, які були відмічені у досліджуваних, виявив залежність показників інтенсивності від типу акцентуації особистості.

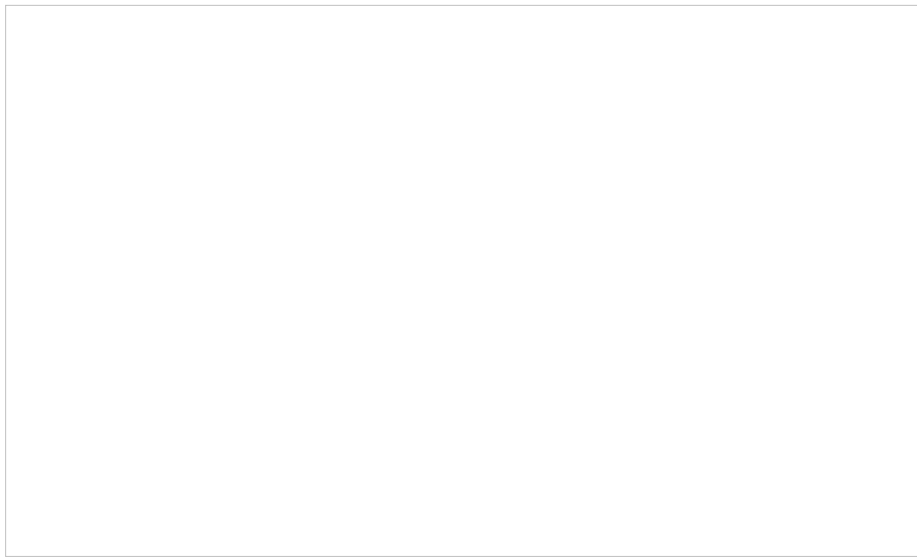
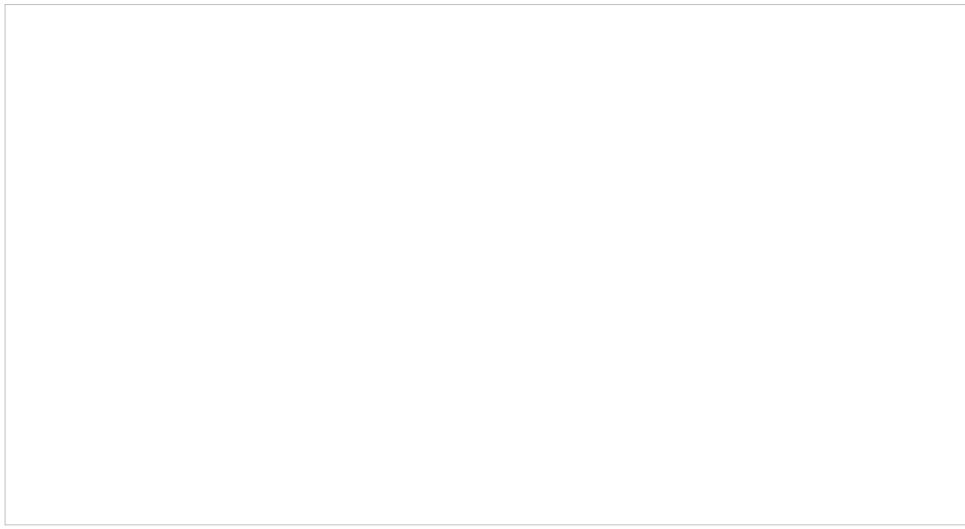
Отриманні нами результати представлені у вигляді наступної діаграми.

Показники високої та значної інтенсивності переживань.

Слід зазначити що, група тривожно-недовірливий, психастенічних особистостей, є найбільш вразливим і схильним до психогенних реакцій.

Група епілептоїдних особистостей також відмічена високою інтенсивністю переживань, але якщо афект у тривожно - недовірливий особистостей частіше спрямовано на себе, то у епілептоїдів афект спрямовується на оточуючих і ці особистості вимагають особової уваги і обережності в плані можливих агресивних реакцій.

Що стосується групи істероїдних особистостей, то пришвидкоплинності, переживань ця група мала тенденцію до їх швидкого, повторного та інтенсивного проявлення.

Значну, але невисоку інтенсивність переживань продемонстрували представники циклоїдної групи. Їх реакції відмічалися як помірні, але глибокі за своїм змістом.

Таким чином, отримані результати дають змогу зробити наступні висновки:

1. Афективні переживання особистості у стані алекситимічної психалгії провокуються та посилюються індивідуально-значущими емоційними реакціями особистості.

2. Виявлено три умовних ступеня інтенсивності емоційних реакцій особистості у стані алекситимічної психалгії:

- Реакції слабкої інтенсивності;
- Реакції значної інтенсивності;
- Реакції високої інтенсивності.

3. Саме інтенсивність емоційних реакцій особистості спричиняє значний вплив на структуру стану алекситимічної психалгії.

4. Показники інтенсивності емоційних реакцій особистості залежать від типу акцентуації особистості, при цьому найбільш вразливими є представники тривожно-недовірливої та психастенічної груп.

5. Отримані результати вказують на необхідність розробки адекватних методів психологічної корекції емоційних реакцій особистості у стані алекситимічної психалгії, що складає напрямок наших подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Изард К.Э.* Психология эмоций / К.Э. Изард. – СПб., 1999.
2. *Коробіцина М.Б.* Можливості реабілітаційної психології в згладжуванні психопатологічних наслідків надзвичайних ситуацій / М.Б. Коробіцина // Вісник Одеського національного ун-ту. – Т.8, – Вип.10. – Психологія, 2003.
3. *Коробіцина М.Б.* Дослідження особливостей переживань душевного болю в структурі синдрому професійного вигорання представників "допоміжних" професій/ М.Б. Коробіцина // Вісник Одеського нац. університету, – т.14, – Вип.6. – Психологія, 2009.
4. *Моховиков А., Дыхне Е.* Кризисы и травмы / А. Моховиков, Е. Дыхне. – Москва, 2008. – 64 с.

5. Пуховский Н.Н. Психопатологические последствия чрезвычайных ситуаций/ Н.Н. Пуховский. – М.: Академический проект, 2000. – 378 с.
6. Санникова О.П. Эмоциональность в структуре личности / О.П. Санникова. – Одесса: Хорс, 1995. – 334с.
7. Чебыкин А.Я. Теория эмоциональной регуляции / А.Я. Чебыкин. – Одесса, 1992.
8. Юрьева Л.М. Профессиональное выгорание у медицинских работников / Л.М. Юрьева. – К.: Сфера, 2004.
9. Buunk R, Schaufeli A., Stress burn-out and health// Medicine and Health/ London: CRC Press, 1993
10. Bierisch M. In search of a theory: some ruminations on the nature and etiology of burn-out// Professional Burn-out: Recent Developments in Theory and research/ Eds W. Schaufeli, - London: Taylor and Francis, 1993
11. Maslach C., Jackson S. The Measurement of Experienced Burnout //I. Occupational Behavior. – 1981. – P.113.
12. Freudenberger H.I. Staff burn-out.// S. Social Sciences. – 1974 -№ 30. – p. 166.
13. Henry A. Murray. Explorations in Personality. New York, Oxford University Press, 1958.
14. Электронный ресурс: режим доступа [http:// www.alter-ego.com.ua](http://www.alter-ego.com.ua)

Подано до редакції 09.09.09

РЕЗЮМЕ

У статті представлені результати дослідження особливостей переживання душевного болю в структурі синдрому професійного вигорання представників "допоміжних" професій.

Ключові слова: синдром професійного вигорання, переживання душевного болю.

М.Б. Коробицьна

ИНТЕНСИВНОСТЬ ЭМОЦИОНАЛЬНЫХ РЕАКЦИЙ ЛИЧНОСТИ В СОСТОЯНИИ АЛЕКСИТИМИЧЕСКОЙ ПСИХАЛГИИ (У ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ "ВСПОМОГАТЕЛЬНЫХ" ПРОФЕССИЙ)

РЕЗЮМЕ

В статье представлены результаты исследования особенностей переживания душевной боли в структуре синдрома профессионального выгорания представителей "вспомогательных" профессий.

Ключевые слова: синдром профессионального выгорания, переживание душевной боли.

М.В. Korobytsyna

INVESTIGATION OF INTENSITY OF PERSONAL EMOTIONAL REACTIONS IN THE STATE OF ALEXITHYMIC PSYCHALGIA (OF REPRESENTATIVES OF "AUXILIARY" PROFESSIONS)

SUMMARY

The article presents some results of studying peculiarities of experiencing spiritual anguish in the structure of professional burnout syndrome of representatives of "auxiliary" professions.

Keywords: professional burnout syndrome, experiencing spiritual anguish.
